การแบ่งมรดก: ไม่มีพินัยกรรม พี่น้อง คู่สมรส ที่ดิน วิธีแบ่ง การฟ้องขอแบ่ง และอายุความ

โดย เอกสยาม ชัยศร ที่ปรึกษากฎหมาย
บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด

> เนื้อหานี้เป็นข้อมูลกฎหมายทั่วไป ไม่ใช่ความเห็นทางกฎหมายเฉพาะกรณี การพิจารณาแต่ละเรื่องต้องอาศัยข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของเรื่องนั้น ฉบับออนไลน์ที่ปรับปรุงล่าสุดอยู่ที่ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/estate-division/

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/estate-division/

สาระสำคัญโดยสรุป

- มรดกตกทอดแก่ทายาททันทีที่เจ้ามรดกตาย[1] แต่ก่อนแบ่งต้องชำระหนี้ของกองมรดกก่อน และเจ้าหนี้กองมรดกได้รับชำระจากทรัพย์ในกองมรดกเท่านั้น[2][3]
- ถ้าผู้ตายไม่มีพินัยกรรม หรือพินัยกรรมไม่มีผล ทรัพย์มรดกทั้งหมดปันแก่ทายาทโดยธรรม[4] ทายาทลำดับก่อนตัดลำดับหลัง และทายาทในลำดับเดียวกันได้ส่วนเท่ากัน[5][6]
- ถ้าผู้ตายมีคู่สมรส ต้องแยกสินสมรสออกก่อนตามหลักการหย่าโดยความยินยอม คู่สมรสได้สินสมรสกึ่งหนึ่งในฐานะเจ้าของ แล้วจึงรับมรดกอีกส่วนหนึ่งในฐานะทายาท[7][8][9]
- การแบ่งทำได้โดยทายาทต่างเข้าครอบครองเป็นส่วนสัด หรือขายแล้วแบ่งเงิน ถ้าแบ่งโดยสัญญา ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่รับผิดจึงฟ้องบังคับได้[10]
- ทายาทที่ไม่ได้ครอบครองทรัพย์มรดกต้องฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่รู้ถึงความตาย และไม่เกินสิบปีนับแต่เจ้ามรดกตาย[11] แต่ทายาทที่ครอบครองทรัพย์มรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง หรือมีทายาทอื่นครอบครองแทน ฟ้องขอแบ่งได้แม้พ้นกำหนดนั้น[12][13]

การแบ่งมรดกเริ่มจากอะไร

การแบ่งมรดกตามกฎหมายไทยมีสามขั้น ขั้นแรกคือรวบรวมกองมรดกและชำระหนี้ของผู้ตาย ขั้นที่สองคือหาว่าผู้ใดเป็นทายาทและได้ส่วนเท่าใด ตามพินัยกรรมหรือตามลำดับทายาทโดยธรรม ขั้นที่สามคือแบ่งตัวทรัพย์ ซึ่งทำได้ด้วยการตกลงกัน การต่างเข้าครอบครองเป็นส่วนสัด การขายแล้วแบ่งเงิน หรือการให้ศาลสั่ง ทั้งสามขั้นอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มาตรา 1599 ถึงมาตรา 1755 และบทว่าด้วยกรรมสิทธิ์รวมในบรรพ 4[14]

เมื่อบุคคลใดตาย มรดกของบุคคลนั้นตกทอดแก่ทายาท[15] กองมรดกได้แก่ ทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตายตลอดทั้งสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดต่าง ๆ เว้นแต่ที่เป็นการเฉพาะตัวของผู้ตายโดยแท้[16] ถ้อยคำ "ตลอดทั้งสิทธิหน้าที่และความรับผิด" มีผลในทางปฏิบัติมาก เพราะกองมรดกที่ทายาทจะแบ่งกันไม่ได้มีเพียงที่ดินบ้าน และเงินฝาก แต่มีหนี้เงินกู้ หนี้บัตรเครดิต ภาระจำนอง และความรับผิดทางสัญญาของผู้ตายรวมอยู่ด้วย ทายาทจึงควรเห็นบัญชีทรัพย์และหนี้ทั้งสองด้านก่อนเริ่มเจรจาส่วนแบ่ง

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/estate-division/

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1600
>
> ภายใต้ บังคับ ของ บทบัญญัติ แห่ง ประมวลกฎหมาย นี้ กองมรดก ของ ผู้ตาย ได้แก่ ทรัพย์สิน ทุกชนิด ของ ผู้ตาย ตลอดทั้งสิทธิหน้าที่และความรับผิดต่าง ๆ เว้นแต่ตามกฎหมายหรือว่าโดยสภาพแล้ว เป็นการเฉพาะตัวของผู้ตายโดยแท้

หนี้ของกองมรดกมาก่อนส่วนแบ่งของทายาท มาตรา 1734 จำกัดสิทธิของเจ้าหนี้กองมรดกให้ได้รับชำระจากทรัพย์สินในกองมรดกเท่านั้น[17] ส่วนมาตรา 1736 ถือว่าทรัพย์มรดกยังอยู่ระหว่างจัดการตราบที่เจ้าหนี้กองมรดกหรือผู้รับพินัยกรรมที่ปรากฏตัวยังไม่ได้รับชำระ และบังคับให้ผู้จัดการมรดกทำการแบ่งปันมรดกเมื่อเจ้าหนี้ได้รับชำระแล้ว[18] ผลคือ ทายาทที่ยังไม่ได้รับส่วนแบ่งไม่ต้องควักเงินส่วนตัวชำระหนี้ของผู้ตายเกินทรัพย์ที่ตกทอดมา แต่ก็ไม่ควรเร่งรับโอนทรัพย์มรดกไปก่อนชำระหนี้ เพราะทรัพย์ที่รับไปยังเป็นทรัพย์ที่เจ้าหนี้กองมรดกบังคับเอาได้

คำถามว่า "มีพินัยกรรมหรือไม่" กำหนดทิศทางของการแบ่งทั้งหมด มาตรา 1620 วางหลักว่า ถ้าผู้ตายไม่ได้ทำพินัยกรรม หรือทำไว้แต่พินัยกรรมไม่มีผลบังคับ ให้ปันทรัพย์มรดกทั้งหมดแก่ทายาทโดยธรรม และถ้าพินัยกรรมจำหน่ายทรัพย์ได้เพียงบางส่วน ส่วนที่เหลือก็ตกแก่ทายาทโดยธรรมเช่นกัน[19] ครอบครัวที่พบพินัยกรรมซึ่งระบุทรัพย์ไว้เพียงบางรายการ จึงต้องแบ่งมรดกสองระบบพร้อมกัน คือ ทรัพย์ที่พินัยกรรมระบุไว้ตกแก่ผู้รับพินัยกรรม ส่วนทรัพย์ที่ไม่ได้ระบุตกแก่ทายาทโดยธรรมตามลำดับในมาตรา 1629

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1620
>
> ถ้าผู้ใดตายโดยไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้หรือทำพินัยกรรมไว้แต่ไม่มีผลบังคับได้ ให้ปันทรัพย์มรดกทั้งหมดแก่ทายาทโดยธรรมของผู้ตายนั้นตามกฎหมาย
>
> ถ้าผู้ใดตายโดยได้ทำพินัยกรรมไว้ แต่พินัยกรรมนั้นจำหน่ายทรัพย์หรือมีผลบังคับได้แต่เพียงบางส่วนแห่งทรัพย์มรดก ให้ปันส่วนที่มิได้จำหน่ายโดยพินัยกรรม หรือส่วนที่พินัยกรรมไม่มีผลบังคับให้แก่ทายาทโดยธรรมตามกฎหมาย

ถ้าทายาทโต้แย้งความสมบูรณ์ของพินัยกรรม เช่น อ้างว่าทำผิดแบบหรือทำเพราะถูกข่มขู่ รายละเอียดอยู่ในหน้า พินัยกรรมเป็นโมฆะและการฟ้องเพิกถอนพินัยกรรม

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/estate-division/

แบ่งมรดกไม่มีพินัยกรรม: ลำดับทายาทและส่วนแบ่ง

เมื่อไม่มีพินัยกรรม ทรัพย์มรดกตกแก่ทายาทโดยธรรมหกลำดับ ได้แก่ ผู้สืบสันดาน บิดามารดา พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดาเดียวกัน ปู่ย่าตายาย และลุงป้าน้าอา โดยคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่เป็นทายาทโดยธรรมอีกฐานะหนึ่ง[20] ทายาทลำดับก่อนตัดสิทธิลำดับหลัง ยกเว้นบิดามารดาซึ่งรับมรดกร่วมกับบุตรของผู้ตายได้ในส่วนเท่ากับบุตร[21] และทายาทในลำดับเดียวกันได้ส่วนเท่ากัน[22]

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1630
>
> ตราบใดที่มีทายาทซึ่งยังมีชีวิตอยู่ หรือมีผู้รับมรดกแทนที่ยังไม่ขาดสาย แล้วแต่กรณี ในลำดับหนึ่ง ๆ ที่ระบุไว้ในมาตรา 1629 ทายาทผู้ที่อยู่ในลำดับถัดลงไปไม่มีสิทธิในทรัพย์มรดกของผู้ตายเลย
>
> แต่ความในวรรคก่อนนี้มิให้ใช้บังคับในกรณีเฉพาะที่มีผู้สืบสันดานคนใดยังมีชีวิตอยู่หรือมีผู้รับมรดกแทนที่กันแล้วแต่กรณี และมีบิดามารดายังมีชีวิตอยู่ ในกรณีเช่นนั้นให้บิดามารดาได้ส่วนแบ่งเสมือนหนึ่งว่าเป็นทายาทชั้นบุตร

หลักลำดับก่อนตัดลำดับหลังตอบคำถาม "แบ่งมรดกพี่น้อง" ที่พบบ่อยที่สุดได้ทันที ถ้าผู้ตายมีบุตรแม้เพียงคนเดียว พี่น้องของผู้ตายซึ่งอยู่ลำดับที่สามไม่มีสิทธิรับมรดกเลย[23] พี่น้องจะเป็นทายาทได้ก็ต่อเมื่อผู้ตายไม่มีผู้สืบสันดานและไม่มีบิดามารดาที่ยังมีชีวิตอยู่ ในกรณีนั้นพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันได้ส่วนเท่ากันทุกคน[24] คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2383/2529 เป็นตัวอย่างของครอบครัวที่ผู้ตายไม่มีคู่สมรสและบุตร บิดามารดาตายไปก่อน พี่น้องร่วมบิดามารดาแปดคนจึงต่างเป็นทายาทโดยธรรมและชอบที่จะได้ส่วนแบ่งเท่ากันคนละหนึ่งในแปดส่วน[25] บุตรที่เกิดจากบิดามารดาซึ่งมิได้สมรสกันเป็นผู้สืบสันดานของบิดาเมื่อบิดาจดทะเบียนรับรองบุตรตามมาตรา 1548 หรือเป็นบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้วตามมาตรา 1627 ความต่างระหว่างสองทางอธิบายไว้ในบทความการจดทะเบียนรับรองบุตร

ข้อยกเว้นของบิดามารดาในมาตรา 1630 วรรคสอง ทำให้การคำนวณในครอบครัวที่ผู้ตายอายุไม่มากเปลี่ยนไป ถ้าผู้ตายมีบุตรสองคนและมารดายังมีชีวิตอยู่ มารดาได้ส่วนแบ่งเท่ากับบุตรหนึ่งคน[26] ส่วนปู่ย่าตายายและลุงป้าน้าอาไม่ได้รับข้อยกเว้นนี้

การรับมรดกแทนที่ช่วยรักษาส่วนของสายที่ขาดไป ถ้าบุตรของเจ้ามรดกตายก่อนเจ้ามรดก หลานซึ่งเป็นผู้สืบสันดานของบุตรคนนั้นรับมรดกแทนที่ในส่วนที่บุตรคนนั้นจะได้ และการแทนที่สืบต่อลงไปจนหมดสาย[27] สิทธินี้ใช้กับทายาทลำดับที่ (1) (3) (4) และ (6) เท่านั้น ไม่ใช้กับบิดามารดา ปู่ย่าตายาย หรือคู่สมรส ทายาทที่ตายหลังเจ้ามรดกเป็นอีกกรณีหนึ่ง เพราะมรดกตกทอดแก่ทายาทคนนั้นแล้วตั้งแต่เจ้ามรดกตาย

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/estate-division/

ส่วนของทายาทคนนั้นจึงกลายเป็นมรดกของทายาทคนนั้นเองและแบ่งต่อแก่ทายาทของเขา คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1028/2564 วินิจฉัยว่าบิดาของผู้ตายซึ่งเป็นทายาทโดยธรรมไม่เสียสิทธิในมรดกเพียงเพราะไม่ได้เรียกร้อง เมื่อบิดาตายก่อนมีการแบ่ง ทายาทของบิดาจึงมีสิทธิในส่วนนั้น[28]

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1639
>
> ถ้าบุคคลใดซึ่งจะเป็นทายาทตามมาตรา 1629 (1) (3) (4) หรือ (6) ถึงแก่ความตาย หรือถูกกำจัดมิให้รับมรดกก่อนเจ้ามรดกตาย ถ้าบุคคลนั้นมีผู้สืบสันดานก็ให้ผู้สืบสันดานรับมรดกแทนที่ ถ้าผู้สืบสันดานคนใดของบุคคลนั้นถึงแก่ความตายหรือถูกกำจัดมิให้รับมรดกเช่นเดียวกัน ก็ให้ผู้สืบสันดานของผู้สืบสันดานนั้นรับมรดกแทนที่ และให้มีการรับมรดกแทนที่กันเฉพาะส่วนแบ่งของบุคคลเป็นราย ๆ สืบต่อกันเช่นนี้ไปจนหมดสาย

แบ่งมรดกคู่สมรส: แยกสินสมรสก่อนแล้วจึงแบ่งมรดก

ถ้าผู้ตายมีคู่สมรส การแบ่งมรดกมีสองชั้นเสมอ ชั้นแรกคือแยกทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรสตามหลักการหย่าโดยความยินยอม ซึ่งให้สินสมรสแบ่งคนละส่วนเท่ากัน[29][30] สินสมรสครึ่งหนึ่งเป็นของคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ ไม่ใช่มรดก ชั้นที่สองคือนำสินส่วนตัวของผู้ตายรวมกับสินสมรสอีกครึ่งหนึ่งมาเป็นกองมรดก แล้วคู่สมรสรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมตามสัดส่วนในมาตรา 1635[31]

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1625
>
> ถ้าผู้ตายเป็นผู้สมรสแล้ว การคิดส่วนแบ่งและการปันทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นให้เป็นไปดังนี้
>
> (1) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา 1637 และมาตรา 1638 และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา 1513 ถึงมาตรา 1517 แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น
>
> (2) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์มรดกของผู้ตาย ให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งบรรพนี้ นอกจากมาตรา 1637 และมาตรา 1638

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1028/2564[32]

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/estate-division/

เมื่อคู่สมรสฝ่ายหนึ่งตาย การสมรสสิ้นสุดลง การคิดส่วนแบ่งทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรสมีผลตั้งแต่การสมรสสิ้นไปด้วยความตาย และให้อยู่ในบังคับบทบัญญัติว่าด้วยการหย่าโดยความยินยอม ตามมาตรา 1625 ที่ดินที่เป็นสินสมรสจึงต้องแบ่งให้คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่กึ่งหนึ่งตามมาตรา 1533 อีกกึ่งหนึ่งเป็นมรดกของผู้ตาย ทั้งบิดาของผู้ตายซึ่งเป็นทายาทโดยธรรมไม่เสียสิทธิในมรดกเพียงเพราะไม่ได้เรียกร้อง เมื่อไม่ปรากฏว่าแสดงเจตนาสละมรดก

“ที่ดินพิพาททั้งเก้าแปลงจึงต้องแบ่งเป็นมรดกของ จ. และแบ่งให้ ค. คนละส่วนเท่ากันตาม ป.พ.พ. มาตรา 1533”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1028/2564 นำมาตรา 1625 และมาตรา 1533 มาใช้ตามลำดับเดียวกับที่อธิบายข้างต้น คือ คิดส่วนแบ่งทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาก่อน โดยมีผลตั้งแต่การสมรสสิ้นไปด้วยความตาย แล้วจึงถือว่าที่ดินกึ่งหนึ่งเป็นมรดกที่ตกทอดแก่ผู้สืบสันดานและทายาทอื่นของผู้ตาย[33] ความผิดพลาดที่พบในการเจรจาระหว่างทายาทคือการนำสินสมรสทั้งก้อนมาหารแบ่งระหว่างคู่สมรสกับบุตรทันที ซึ่งทำให้คู่สมรสได้น้อยกว่าส่วนที่กฎหมายกำหนดมาก

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1635
>
> ลำดับและส่วนแบ่งของคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ในการรับมรดกของผู้ตายนั้น ให้เป็นไปดังต่อไปนี้ (1) ถ้ามีทายาทตามมาตรา 1629 (1) ซึ่งยังมีชีวิตอยู่หรือมีผู้รับมรดกแทนที่ แล้วแต่กรณี คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้น มีสิทธิได้ส่วนแบ่งเสมือนหนึ่งว่าตนเป็นทายาทชั้นบุตร (2) ถ้ามีทายาทตามมาตรา 1629 (3) และทายาทนั้นยังมีชีวิตอยู่หรือมีผู้รับมรดกแทนที่ หรือถ้าไม่มีทายาทตามมาตรา 1629 (1) แต่มีทายาทตามมาตรา 1629 (2) แล้วแต่กรณี คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นมีสิทธิได้รับมรดกกึ่งหนึ่ง (3) ถ้ามีทายาทตามมาตรา 1629 (4) หรือ (6) และทายาทนั้นยังมีชีวิตอยู่ หรือมีผู้รับมรดกแทนที่ หรือมีทายาทตามมาตรา 1629 (5) แล้วแต่กรณี คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ มีสิทธิได้มรดกสองส่วนในสาม (4) ถ้าไม่มีทายาทดังที่ระบุไว้ในมาตรา 1629 คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นมีสิทธิได้รับมรดกทั้งหมด

ตัวอย่างการคำนวณ (สมมุติ) ผู้ตายมีสินสมรส 10 ล้านบาท สินส่วนตัว 2 ล้านบาท ไม่มีหนี้ ไม่มีพินัยกรรม เหลือคู่สมรส บุตรสองคน และมารดา ขั้นแรก คู่สมรสได้สินสมรสครึ่งหนึ่ง 5 ล้านบาทในฐานะเจ้าของตามมาตรา 1533 ประกอบมาตรา 1625 (1)[34] ขั้นที่สอง กองมรดก คือ สินสมรสอีก 5 ล้านบาท รวมสินส่วนตัว 2 ล้านบาท เป็น 7 ล้านบาท ผู้รับมรดกได้แก่บุตรสองคน มารดาซึ่งได้ส่วนเสมือนบุตรตามมาตรา 1630 วรรคสอง และคู่สมรสซึ่งได้ส่วนเสมือนบุตรตามมาตรา 1635 (1) รวมสี่ส่วนเท่ากัน คนละ 1.75 ล้านบาท[35][36] ผลสุดท้ายคู่สมรสได้ 6.75 ล้านบาท บุตรคนละ 1.75 ล้านบาท และมารดา 1.75 ล้านบาท

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/estate-division/

ตัวอย่างที่สอง (สมมุติ) ผู้ตายไม่มีบุตร บิดามารดาตายไปก่อน มีพี่น้องร่วมบิดามารดาสามคนและคู่สมรส คู่สมรสได้รับมรดกกึ่งหนึ่งตามมาตรา 1635 (2) ส่วนอีกกึ่งหนึ่งแบ่งให้พี่น้องสามคนเท่ากัน[37] ถ้ามีพี่น้องคนหนึ่งตายก่อนเจ้ามรดกและมีบุตร บุตรของพี่น้องคนนั้นรับมรดกแทนที่ในส่วนของพี่น้องคนนั้น[38]

ความเห็นของสำนักงาน

คำถามว่าทรัพย์ชิ้นใดเป็นสินสมรสหรือสินส่วนตัวเป็นจุดที่ทายาทโต้แย้งกันบ่อยในคดีแบ่งมรดกที่มีคู่สมรส สำนักงานแนะนำให้รวบรวมวันที่ได้มาของทรัพย์แต่ละรายการเทียบกับวันจดทะเบียนสมรส และหลักฐานที่มาของเงินที่ใช้ซื้อ ก่อนเริ่มเจรจาส่วนแบ่ง เพราะข้อเท็จจริงชุดนี้กำหนดฐานของการคำนวณทั้งหมด

ระหว่างยังไม่แบ่ง: ทายาทเป็นเจ้าของรวม

ก่อนแบ่งมรดกเสร็จ ทายาทหลายคนมีสิทธิและหน้าที่เกี่ยวกับทรัพย์มรดกร่วมกัน และใช้บทกรรมสิทธิ์รวมมาตรา 1356 ถึงมาตรา 1366 บังคับเท่าที่ไม่ขัดกับบรรพมรดก[39] กฎหมายสันนิษฐานว่าทายาทมีส่วนเท่ากันในกองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง เว้นแต่กฎหมายหรือพินัยกรรมกำหนดเป็นอย่างอื่น[40]

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1745
>
> ถ้ามีทายาทหลายคน ทายาทเหล่านั้นมีสิทธิและหน้าที่เกี่ยวกับทรัพย์มรดกร่วมกันจนกว่าจะได้แบ่งมรดกกันเสร็จแล้ว และให้ใช้มาตรา 1356 ถึงมาตรา 1366 แห่งประมวลกฎหมายนี้บังคับ เพียงเท่าที่ไม่ขัดกับบทบัญญัติแห่งบรรพนี้

ผลในทางปฏิบัติคือ การที่โฉนดมีชื่อทายาทคนเดียวไม่ได้ทำให้ทายาทคนนั้นเป็นเจ้าของทรัพย์มรดกทั้งหมด คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3917/2563 วินิจฉัยว่า เมื่อทายาททุกคนตกลงให้ทายาทคนหนึ่งเป็นผู้รับโอนสิทธิในที่ดินมรดกเพราะระเบียบให้มีผู้รับสิทธิได้คนเดียว ทายาทผู้มีชื่อเป็นเพียงผู้ถือสิทธิแทนทายาททุกคน แม้ต่อมาจะออกโฉนดในชื่อตน และผู้รับโอนต่อจากทายาทคนนั้นก็มีสิทธิไม่เกินผู้โอน จึงขายที่ดินทั้งแปลงไม่ได้[41]

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3917/2563[42]

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/estate-division/

ที่ดินนิคมสร้างตนเองที่ยังไม่ออกโฉนดเป็นที่ดินของรัฐ แต่สิทธิครอบครองของผู้ตายเป็นทรัพย์มรดก เมื่อทายาททุกคนตกลงให้ทายาทคนหนึ่งรับโอนสิทธิตามที่ระเบียบนิคมให้มีผู้รับสิทธิได้คนเดียว ผู้มีชื่อนั้นถือสิทธิแทนทายาททุกคน ทายาทแต่ละคนมีส่วนเท่ากันและเป็นเจ้าของรวม ผู้มีชื่อและผู้รับโอนต่อไม่มีสิทธิขาย ทั้ง แปลง ต้อง จดทะเบียน แบ่งแยก คืน แก่ ทายาท หาก แบ่งแยก ไม่ได้ ให้ ดำเนิน การตามมาตรา 1364 วรรคสอง

“แต่หากการจดทะเบียนแบ่งแยกที่ดินแก่โจทก์ทั้งสองไม่อาจดำเนินการได้ ก็ต้องดำเนินการตามที่บัญญัติไว้ใน ป.พ.พ. มาตรา 1364 วรรคสอง”

ข้อสันนิษฐานส่วนเท่ากัน ตามมาตรา 1746 เป็นจุดตั้งต้นของการคำนวณ เมื่อ ทายาท อยู่ในลำดับเดียวกันและไม่มีพินัยกรรม[43] แต่ข้อสันนิษฐานนี้หักล้างได้ด้วยกฎหมาย เช่น ส่วนของคู่สมรสตามมาตรา 1635 ซึ่งไม่เท่ากับทายาทอื่นในบางลำดับ[44] หรือด้วยข้อกำหนดพินัยกรรมที่ให้ทายาทบางคนได้มากกว่า

วิธีแบ่งมรดกตามกฎหมาย

มาตรา 1750 วรรคหนึ่งให้แบ่งมรดกได้สองวิธี คือ ทายาทต่างเข้าครอบครองทรัพย์สินเป็นส่วนสัด หรือขายทรัพย์มรดกแล้วเอาเงินมาแบ่ง ถ้าแบ่งโดยวิธีอื่นด้วยการทำสัญญา วรรคสองกำหนดว่าจะฟ้องบังคับได้ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่รับผิด และให้นำบทประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850 และมาตรา 852 มาใช้โดยอนุโลม[45]

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1750
>
> การ แบ่งปัน ทรัพย์มรดก นั้น อาจ ทำได้ โดย ทายาท ต่าง เข้า ครอบครอง ทรัพย์สิน เป็น ส่วนสัด หรือ โดย การ ขาย ทรัพย์มรดกแล้วเอาเงินที่ขายได้มาแบ่งปันกันระหว่างทายาท
>
> ถ้า การ แบ่งปัน มิได้ เป็นไปตาม วรรค ก่อน แต่ ได้ ทำ โดย สัญญา จะ ฟ้องร้อง ให้ บังคับ คดี หา ได้ไม่ เว้นแต่ จะ มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใด ลงลายมือชื่อฝ่ายที่รับผิดหรือตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ ในกรณีเช่นนี้ให้นำมาตรา 850 มาตรา 852 แห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยประนีประนอมยอมความมาใช้บังคับโดยอนุโลม

วิธีแรก การต่างเข้าครอบครองเป็นส่วนสัด ไม่ต้องทำเป็นหนังสือ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3399/2552 วินิจฉัยว่าการแบ่งปันทรัพย์มรดกไม่มีบทกฎหมายบังคับให้ทำเป็นหนังสือ และที่ดินที่มีเพียงใบไต่สวนเป็นสิทธิครอบครอง จึงแบ่งได้ด้วย การ ส่งมอบ การครอบครอง เมื่อ ทายาท ตกลง แบ่ง และ ต่าง ครอบครอง เป็น

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/estate-division/

ส่วนสัดแล้ว ถือเป็นการแบ่งปันตามมาตรา 1750 วรรคหนึ่ง[46] ข้อควรระวังคือ ที่ดินที่มีโฉนดยังต้องจดทะเบียนตามประมวลกฎหมายที่ดินเพื่อให้ชื่อในโฉนดตรงกับการแบ่ง มิฉะนั้นทายาทที่ครอบครองส่วนของตนจะขาย จำนอง หรือขอสินเชื่อด้วยที่ดินส่วนนั้นได้ยาก

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3399/2552[47]

การแบ่งปันทรัพย์มรดกไม่มีบทกฎหมายบังคับให้ต้องทำเป็นหนังสือ ที่ดินที่มีเพียงใบไต่สวนเป็นสิทธิครอบครอง การแบ่งจึงทำได้ด้วยการส่งมอบการครอบครอง เมื่อทายาททตกลงแบ่งและต่างครอบครองเป็นส่วนสัดแล้ว เป็นการแบ่งปันตามมาตรา 1750 วรรคหนึ่ง ทายาทที่ครอบครองส่วนของตนเพื่อตนเองและมอบการครอบครองต่อให้โจทก์ โจทก์จึงมีสิทธิครอบครองที่ดินส่วนนั้น

“การแบ่งปันทรัพย์มรดก นอกจากไม่มีบทกฎหมายบัญญัติให้ต้องทำเป็นหนังสือแล้ว ที่ดินพิพาทที่มีเพียงใบไต่สวน ผู้เป็นเจ้าของจึงมีเพียงสิทธิครอบครอง ดังนั้น การแบ่งปันทรัพย์มรดกจึงกระทำได้โดยการส่งมอบการครอบครองเท่านั้น”

วิธีที่สอง การขายทรัพย์มรดกแล้วแบ่งเงิน เหมาะกับทรัพย์ที่แบ่งตัวไม่ได้ เช่น บ้านหลังเดียวหรือห้องชุด และทายาทไม่มีผู้ใดประสงค์จะเก็บไว้ การขายต้องได้รับความยินยอมของทายาททุกคน หรือทำโดยผู้จัดการมรดกตามอำนาจหน้าที่[48] วิธีที่สาม การแบ่งโดยสัญญา เป็นวิธีที่ครอบครัวใช้กันทั่วไป เช่น ตกลงให้ทายาทคนหนึ่งรับบ้านและจ่ายเงินชดเชยให้พี่น้อง คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5712/2545 วินิจฉัยว่าสัญญาประนีประนอมยอมความที่ทายาทลงลายมือชื่อไว้ต้องด้วยมาตรา 1750 วรรคสอง ทรัพย์ที่ตกลงยกให้อีกฝ่ายถือว่าแบ่งปันเสร็จแล้ว ทายาทที่ยอมสละทรัพย์นั้นไม่มีส่วนได้เสียที่จะขอแบ่งอีก[49]

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5712/2545[50]

ทายาทสองคนตกลงแบ่งมรดกทั้งส่วนที่มีพินัยกรรมและไม่มีพินัยกรรมโดยสัญญาประนีประนอมยอมความที่ลงลายมือชื่อทั้งสองฝ่าย ต้องด้วยมาตรา 1750 วรรคสอง ถือว่าทรัพย์ที่ตกลงยกให้อีกฝ่ายได้แบ่งปันเสร็จแล้ว ทายาทที่ยอมสละทรัพย์นั้นไม่มีส่วนได้เสียที่จะขอแบ่งหรือจัดการทรัพย์นั้นอีก ไม่ว่าในฐานะส่วนตัวหรือผู้จัดการมรดก

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/estate-division/

“เมื่อโจทก์และ ส. ลงลายมือชื่อไว้จึงต้องผูกพันตามสัญญาประนีประนอมยอมความย่อมถือได้ว่าที่ดินดังกล่าวพร้อมสิ่งปลูกสร้างตามที่โจทก์ฟ้องได้แบ่งปันไปเสร็จสิ้นแล้ว”

บันทึกที่ทายาทลงชื่อต่อเจ้าพนักงานที่ดินว่า "ไม่ประสงค์รับมรดก" และยินยอมให้ทายาทคนหนึ่งรับโอนแต่ผู้เดียว มีผลทางกฎหมายมากกว่าที่ทายาทจำนวนมากคาดคิด คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 15721/2558 วินิจฉัยว่าบันทึกเช่นนั้นไม่ใช่การสละมรดก เพราะการสละมรดกต้องไม่เจาะจงว่าให้แก่ทายาทคนใด แต่เป็นการประนีประนอมยอมความที่บังคับได้ตามมาตรา 850 มาตรา 852 และมาตรา 1750 วรรคสอง ทายาทที่ลงชื่อจึงไม่มีสิทธิฟ้องแบ่งที่ดินแปลงนั้นอีก[51]

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 15721/2558[52]

บันทึกถ้อยคำต่อเจ้าพนักงานที่ดินว่าทายาทไม่ประสงค์รับมรดกที่ดินและยินยอมให้ทายาทคนหนึ่งรับมรดกแต่ผู้เดียว ไม่ใช่การสละมรดก เพราะการสละมรดกต้องไม่เจาะจงว่าให้แก่ทายาทคนใด แต่มีลักษณะเป็นการประนีประนอมยอมความที่บังคับได้ตามมาตรา 850 852 และ 1750 วรรคสอง ทายาทที่ลงชื่อจึงไม่มีสิทธิฟ้องแบ่งที่ดินนั้นอีก

“ไม่ใช่การสละมรดกตาม ป.พ.พ. มาตรา 1612, 1613 เพราะการสละมรดกต้องเป็นการสละส่วนของตนโดยไม่เจาะจงว่าจะให้แก่ทายาทคนใด แต่บันทึกถ้อยคำดังกล่าวมีลักษณะเป็นการประนีประนอมยอมความมีผลบังคับได้ตามมาตรา 850, 852 และ 1750 วรรคสอง”

ในทางกลับกัน ข้อตกลงด้วยวาจาที่ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือไม่ตัดสิทธิทายาทที่จะเรียกให้แบ่ง คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2383/2529 วินิจฉัย ว่า ข้อตกลง ที่ ทายาท คน หนึ่ง สละ สิทธิ ใน ทรัพย์มรดก ที่ เหลือ เมื่อ ไม่ มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อทายาทคนนั้น ไม่ตัดสิทธิที่จะเรียกให้แบ่งอีก และไม่ถือว่าใช้สิทธิโดยไม่สุจริต แต่ส่วนที่ทายาทคนนั้นได้รับไปแล้วเกินส่วนของตน ต้องนำมาหักออกจากส่วนแบ่งในทรัพย์ที่เหลือ[53]

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2383/2529[54]

พี่น้องร่วมบิดามารดาแปดคนเป็นทายาทโดยธรรมของผู้ตายซึ่งไม่มีคู่สมรสและบุตร ได้รับส่วนแบ่งเท่ากัน ข้อตกลงที่โจทก์สละสิทธิในทรัพย์มรดกที่ยังไม่ได้แบ่งไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อโจทก์ จึงไม่ตัดสิทธิโจทก์ที่จะเรียกให้แบ่งอีกและไม่เป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต แต่ส่วนที่โจทก์ได้รับไปแล้วเกินส่วนของตน ต้องนำมาหักออกจากส่วนแบ่งของโจทก์ในทรัพย์มรดกที่เหลือ

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/estate-division/

“เมื่อปรากฏว่าข้อตกลงดังกล่าวไม่มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใดลงลายมือชื่อโจทก์เป็นสำคัญ ย่อมไม่ตัดสิทธิโจทก์ที่จะเรียกร้องให้แบ่งทรัพย์มรดกพิพาทคดีนี้อีกและไม่ถือว่าโจทก์ใช้สิทธิโดยไม่สุจริต”

ความเห็นของสำนักงาน

สามคำพิพากษาข้างต้นอ่านรวมกันได้ว่า ลายมือชื่อของทายาทบนเอกสารแบ่งมรดกมีน้ำหนักเท่ากับการตัดสินคดีเรื่องส่วนแบ่งของตนเอง สำนักงานแนะนำให้ทายาทอ่านบันทึกถ้อยคำที่สำนักงานที่ดินและข้อตกลงแบ่งมรดกทุกฉบับก่อนลงชื่อ ระบุทรัพย์ทุกรายการ มูลค่าที่ใช้คำนวณ เงินชดเชยและกำหนดชำระ และระบุให้ชัดว่าข้อตกลงครอบคลุมทรัพย์มรดกทั้งหมดหรือเฉพาะบางรายการ

แบ่งมรดกไม่ลงตัว: ฟ้องขอแบ่งและอำนาจของศาล

ถ้าทายาททตกลงวิธีแบ่งไม่ได้ ทายาทคนใดคนหนึ่งฟ้องขอให้แบ่งได้ ศาลใช้มาตรา 1364 ซึ่งมาตรา 1745 ให้นำมาใช้กับมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง[55] ศาลอาจสั่งให้แบ่งตัวทรัพย์ และให้ชดเชยเป็นเงินถ้าส่วนที่แบ่งไม่เท่ากัน ถ้าแบ่งตัวทรัพย์ไม่ได้หรือจะเสียหายมาก ศาลอาจสั่งให้ประมูลราคากันระหว่างทายาท หรือขายทอดตลาดแล้วแบ่งเงิน[56]

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1364
>
> การแบ่งทรัพย์สินพึงกระทำโดยแบ่งทรัพย์สินนั้นเองระหว่างเจ้าของรวม หรือโดยขายทรัพย์สินแล้วเอาเงินที่ขายได้แบ่งกัน
>
> ถ้าเจ้าของรวมไม่ตกลงกันว่าจะแบ่งทรัพย์สินอย่างไรไซร้ เมื่อเจ้าของรวมคนหนึ่งคนใดขอ ศาลอาจสั่งให้เอาทรัพย์สินนั้นออกแบ่ง ถ้าส่วนที่แบ่งให้ไม่เท่ากันไซร้ จะสั่งให้ทดแทนกันเป็นเงินก็ได้ ถ้าการแบ่งเช่นว่านี้ไม่อาจทำได้หรือจะเสียหายมากนักก็ดี ศาลจะสั่งให้ขายโดยประมูลราคากันระหว่างเจ้าของรวมหรือขายทอดตลาดก็ได้

ลำดับของมาตรา 1364 วรรคสองสะท้อนความประสงค์ของกฎหมายที่จะรักษาตัวทรัพย์ไว้ในมือทายาทก่อน การประมูลระหว่างทายาทเปิดโอกาสให้ทายาทที่อยากเก็บบ้านหรือที่ดินของครอบครัวซื้อส่วนของคนอื่นในราคาที่แข่งกันจริง ส่วนการขายทอดตลาดแก่บุคคลภายนอกเป็นทางสุดท้าย และมักได้ราคาต่ำกว่าราคาตลาด คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3917/2563 สั่งให้แบ่งแยกที่ดินคืนแก่ทายาท และถ้าแบ่งแยกไม่ได้ให้ดำเนินการตามมาตรา 1364 วรรคสอง[57]

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/estate-division/

เมื่อมีผู้จัดการมรดก การแบ่งเป็นหน้าที่ของผู้จัดการมรดกตามมาตรา 1736 หลังชำระหนี้กองมรดกแล้ว[58] ทายาทที่ไม่ได้รับส่วนแบ่งฟ้องผู้จัดการมรดกให้แบ่งได้ และถ้าผู้จัดการมรดกโอนทรัพย์มรดกให้ตนเองหรือทายาทบางคนโดยไม่แบ่งให้ทายาทอื่น คดีนั้นเป็นคดีเกี่ยวกับการจัดการมรดก ซึ่งต้องฟ้องภายในห้าปีนับแต่การจัดการมรดกสิ้นสุดลงตามมาตรา 1733 วรรคสอง[59] รายละเอียดเรื่องการร้องขอตั้งผู้จัดการมรดก หน้าที่ และการถอน อยู่ในหน้า การร้องขอตั้งผู้จัดการมรดก

ความเห็นของสำนักงาน

การฟ้องแบ่งมรดกเป็นคดีที่ใช้เวลาและค่าใช้จ่ายสูงกว่าการตกลงกันเกือบทุกกรณี แต่การมีคำฟ้องที่คำนวณส่วนแบ่งถูกต้องตามกฎหมายตั้งแต่ต้นมักทำให้คู่กรณีกลับมาเจรจาได้เร็วขึ้น เพราะทุกฝ่ายเห็นผลที่ศาลน่าจะสั่งเป็นตัวเลข สำนักงานจึงเริ่มงานแบ่งมรดกที่มีข้อพิพาทด้วยตารางทรัพย์ หนี้ และส่วนแบ่งตามกฎหมายก่อนเสมอ

อายุความฟ้องแบ่งมรดก

คดีมรดกมีอายุความสามชั้น ทายาทที่ไม่ได้ครอบครองทรัพย์มรดกต้องฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่เจ้ามรดกตายหรือนับแต่ทายาทโดยธรรมรู้หรือควรรู้ถึงความตาย และไม่ว่ากรณีใดไม่เกินสิบปีนับแต่เจ้ามรดกตาย[60] แต่ทายาทที่ครอบครองทรัพย์มรดกซึ่งยังไม่ได้แบ่ง ฟ้องขอแบ่งได้แม้พ้นกำหนดนั้น[61] ส่วนคดีที่ฟ้องว่าผู้จัดการมรดกจัดการไม่ชอบ มีอายุความห้าปีนับแต่การจัดการมรดกสิ้นสุดลง[62]

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1754
>
> ห้ามมิให้ฟ้องคดีมรดกเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปี นับแต่เมื่อเจ้ามรดกตาย หรือนับแต่เมื่อทายาทโดยธรรมได้รู้ หรือควรได้รู้ถึงความตายของเจ้ามรดก
>
> คดีฟ้องเรียกตามข้อกำหนดพินัยกรรม มิให้ฟ้องเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่เมื่อผู้รับพินัยกรรมได้รู้หรือควรได้รู้ถึงสิทธิซึ่งตนมีอยู่ตามพินัยกรรม
>
> ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 193/27 แห่งประมวลกฎหมายนี้ ถ้าสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้อันมีต่อเจ้ามรดกมีกำหนดอายุความยาวกว่าหนึ่งปี มิให้เจ้าหนี้นั้นฟ้องร้องเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่เมื่อเจ้าหนี้ได้รู้ หรือควรได้รู้ถึงความตายของเจ้ามรดก
>
> ถึงอย่างไรก็ดี สิทธิเรียกร้องตามที่ว่ามาในวรรคก่อน ๆ นั้น มิให้ฟ้องร้องเมื่อพ้นกำหนดสิบปีนับแต่เมื่อเจ้ามรดกตาย

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/estate-division/

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1748
>
> ทายาทคนใดครอบครองทรัพย์มรดกซึ่งยังมิได้แบ่งกัน ทายาทคนนั้นมีสิทธิที่จะเรียกร้องให้แบ่งทรัพย์มรดกนั้นได้ แม้ว่าจะล่วงพ้นกำหนดอายุความตามมาตรา 1754 แล้วก็ดี
>
> สิทธิที่จะเรียกให้แบ่งทรัพย์มรดกตามวรรคก่อน จะตัดโดยนิติกรรมเกินคราวละสิบปีไม่ได้

ประเด็นที่ชี้ขาดคดีจำนวนมากคือทายาทที่ฟ้อง "ครอบครอง" ทรัพย์มรดกหรือไม่ ซึ่งรวมถึงการที่ทายาทอื่นครอบครองไว้แทน คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1533/2557 วินิจฉัยว่า ถ้าทายาทอื่นครอบครองทรัพย์มรดกแทนทายาทผู้ฟ้องและยังไม่ได้เปลี่ยนเจตนาการยึดถือ แม้ครอบครองแทนนานเพียงใด ก็ยังเป็นการครอบครองแทน ทายาทผู้ฟ้องจึงฟ้องขอแบ่งได้ตามมาตรา 1748 แม้เกินสิบปีนับแต่เจ้ามรดกตาย[63]

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1533/2557[64]

อายุความหนึ่งปีตามมาตรา 1754 ใช้กับทายาทที่ไม่ได้ครอบครองทรัพย์มรดกและฟ้องขอแบ่งมรดก ถ้าทรัพย์มรดกยังไม่ได้แบ่งและทายาทผู้นั้นครอบครองอยู่เอง หรือมีทายาทอื่นครอบครองไว้แทน ทายาทผู้นั้นฟ้องขอแบ่งได้ตามมาตรา 1748 ไม่อยู่ในบังคับมาตรา 1754 แม้ฟ้องเกินสิบปีนับแต่เจ้ามรดกตาย คดีนี้ทายาทอื่นครอบครองสิทธิในกิจการโรงเรียนแทนโจทก์โดยไม่เคยเปลี่ยนเจตนาการยึดถือ คดีจึงไม่ขาดอายุความ

“การที่ทายาทบางคนได้ครอบครองทรัพย์มรดกแทนทายาทอื่นแล้วแม้ครอบครองแทนนานเพียงใด หากยังไม่ได้เปลี่ยนเจตนาการยึดถือครอบครอง ยังถือว่าเป็นการครอบครองแทนอยู่นั่นเอง”

แต่การครอบครองแทนไม่ใช่ข้อสันนิษฐานของกฎหมาย คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9992/2560 ซึ่งวินิจฉัยตามมติที่ประชุมใหญ่ วางหลักว่า การที่ทายาทคนหนึ่งครอบครองทรัพย์มรดกไว้ ไม่มีกฎหมายสนับสนุนว่าเป็นการครอบครองแทนทายาทอื่น ต้องดูข้อเท็จจริงในแต่ละคดี เพราะถ้าถือว่าทายาทผู้ครอบครองแต่ผู้เดียวครอบครองแทนทายาทอื่นเสมอ อายุความตามมาตรา 1754 จะใช้บังคับไม่ได้เลย ในคดีนั้นทายาทที่ครอบครองที่ดินอย่างเป็นเจ้าของโดยถือเป็นสินส่วนตัวแต่ผู้เดียว และทายาทอื่นไม่ได้ร่วมครอบครอง คดีจึงขาดอายุความ[65]

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9992/2560[66]

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/estate-division/

การที่ทายาทคนหนึ่งครอบครองทรัพย์มรดกไว้ ไม่มีกฎหมายสันนิษฐานว่าครอบครองแทนทายาทอื่น ต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงในแต่ละคดี มารดาของโจทก์ครอบครองที่ดินพิพาทอย่างเป็นเจ้าของโดยถือเป็นสินส่วนตัวแต่ผู้เดียว ไม่เคยเป็นผู้จัดการมรดก และทายาทอื่นไม่ได้ร่วมครอบครอง กรณีไม่ต้องด้วยมาตรา 1748 วรรคหนึ่ง โจทก์ฟ้องเกินสิบปีนับแต่เจ้ามรดกตาย คดีขาดอายุความตามมาตรา 1754 วรรคหนึ่งและวรรคสี่

“การที่ทายาทคนหนึ่งครอบครองทรัพย์มรดกไว้นั้น ไม่มีกฎหมายสนับสนุนว่าเป็นการครอบครองแทนทายาทคนอื่นด้วย การที่จะเป็นการครอบครองแทนทายาทคนอื่นหรือครอบครองไว้เพื่อตนเองย่อมแล้วแต่ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในแต่ละคดี”

อายุความห้าปีของคดีเกี่ยวกับการจัดการมรดกเริ่มนับเมื่อการจัดการมรดกสิ้นสุด คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2160/2562 ถือว่าการจัดการมรดกเสร็จสิ้นในวันที่ผู้จัดการมรดกโอนที่ดินแปลงสุดท้าย เมื่อไม่มีทรัพย์มรดกอื่นต้องจัดการอีก ทายาทที่ฟ้องเกินห้าปีนับแต่วันนั้นจึงแพ้คดีแม้ไม่ได้รับส่วนแบ่งเลย[67] ในทางกลับกัน คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4172/2565 วินิจฉัยว่าการจัดการมรดกที่ทำไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น ให้ผู้เยาว์สละมรดกโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาล ไม่ผูกพันผู้เยาว์ และถือไม่ได้ว่าการจัดการมรดกสิ้นสุดลง อายุความห้าปีจึงยังไม่เริ่มนับ[68]

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2160/2562[69]

ผู้จัดการมรดกโอนที่ดินมรดกสองแปลงซึ่งเป็นทรัพย์มรดกทั้งหมดให้แก่ทายาทบางคนโดยไม่แบ่งให้โจทก์ เมื่อไม่มีทรัพย์มรดกอื่นที่ต้องจัดการอีก ถือว่าการจัดการมรดกเสร็จสิ้นนับแต่วันโอนแปลงสุดท้าย โจทก์ฟ้องว่าจัดการมรดกไม่ชอบเกินห้าปีนับแต่วันนั้น คดีขาดอายุความตามมาตรา 1733 วรรคสอง

“เมื่อเจ้ามรดกไม่มีทรัพย์มรดกอื่นใดที่จะจัดการต่อไปอีก ถือว่าการจัดการมรดกเสร็จสิ้น”

หลังแบ่งเสร็จแล้ว ถ้าทรัพย์ที่ทายาทคนหนึ่งได้รับหลุดมือไปเพราะการรอนสิทธิ เช่น บุคคลภายนอกพิสูจน์ได้ว่าเป็นเจ้าของที่ดินแปลงนั้น ทายาทคนอื่นต้องใช้ค่าทดแทนตามส่วนแห่งส่วนแบ่งของตน[70] และต้องฟ้องภายในสามเดือนนับแต่ถูกรอนสิทธิ[71] กำหนดสามเดือนนี้สั้นมากเมื่อเทียบกับอายุความอื่นในบรรพมรดก

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/estate-division/

แบ่งมรดกไม่เป็นธรรม: สิ่งที่ทายาทตรวจได้ก่อนฟ้อง

คำว่า "ไม่เป็นธรรม" ในข้อพิพาทมรดกมักหมายถึงเหตุทางกฎหมายสี่แบบ คือ ส่วนแบ่งคำนวณผิดจากมาตรา 1629 ถึงมาตรา 1639[72] สินสมรสไม่ได้แยกก่อนตามมาตรา 1625[73] ทายาทถูกให้ลงชื่อในเอกสารที่ตนไม่เข้าใจผล[74] หรือผู้จัดการมรดกโอนทรัพย์ให้ตนเองหรือทายาทบางคน[75] แต่ละแบบมีทางแก้และอายุความต่างกัน

รายการตรวจสอบเบื้องต้นที่ทายาทใช้ได้ก่อนพบที่ปรึกษากฎหมาย: (1) วันที่เจ้ามรดกตายและวันที่ตนรู้ถึงความตาย เพื่อคำนวณกำหนดหนึ่งปีและสิบปีตามมาตรา 1754[76] (2) ทรัพย์รายการใดที่ตนหรือทายาทอื่นครอบครองอยู่ และครอบครองในฐานะใด เพราะเป็นข้อเท็จจริงที่ชี้ว่าใช้มาตรา 1748 ได้หรือไม่[77] (3) มีพินัยกรรมหรือไม่ และพินัยกรรมครอบคลุมทรัพย์ทั้งหมดหรือไม่[78] (4) ทรัพย์รายการใดได้มาระหว่างสมรส (5) เอกสารที่ตนเคยลงชื่อ ณ สำนักงานที่ดิน ธนาคาร หรือในคดีขอตั้งผู้จัดการมรดก (6) ศาลมีคำสั่งตั้งผู้จัดการมรดกแล้วหรือไม่ และผู้จัดการมรดกโอนทรัพย์รายการสุดท้ายเมื่อใด เพื่อคำนวณกำหนดห้าปีตามมาตรา 1733 วรรคสอง[79]

ทายาทที่ได้รับทรัพย์ไปก่อนแล้วไม่ได้เสียสิทธิในทรัพย์ที่เหลือ ถ้าการรับนั้นไม่ใช่การแบ่งเสร็จเด็ดขาดตามมาตรา 1750 แต่ส่วนที่รับไปแล้วต้องนำมาคิดหักในการแบ่งทรัพย์ที่เหลือ ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2383/2529[80] หลักนี้ช่วยให้การแบ่งรอบหลังแก้ความไม่สมดุลของการแบ่งรอบแรกได้ โดยไม่ต้องรื้อการโอนที่ทำไปแล้ว

กฎหมายเปรียบเทียบ: เยอรมนี ญี่ปุ่น และอังกฤษ

ทั้งสามระบบยอมรับหลักเดียวกับไทยว่าทายาทหลายคนถือทรัพย์มรดกร่วมกันจนกว่าจะแบ่ง และทายาทแต่ละคนเรียกให้แบ่งได้ ความต่างอยู่ที่องค์กรที่ตัดสินเมื่อตกลงกันไม่ได้ เกณฑ์ที่ใช้แบ่ง และกำหนดเวลาที่กฎหมายเร่งให้แบ่ง ซึ่งช่วยอธิบายจุดแข็งและช่องว่างของมาตรา 1745 ถึงมาตรา 1755 ของไทย[81]

เยอรมนี Bürgerliches Gesetzbuch (ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน เรียกย่อว่า BGB) § 2032 บัญญัติว่าเมื่อผู้ตายมีทายาทหลายคน กองมรดกกลายเป็นทรัพย์สินร่วมของทายาท (Erbengemeinschaft ชุมชนทายาท) และใช้ § 2033 ถึง § 2041 จนกว่าจะแบ่ง § 2042 วรรคหนึ่งให้ทายาทร่วมแต่ละคนเรียกให้แบ่งได้ทุกเวลา (jederzeit) เว้นแต่ § 2043 ถึง § 2045 กำหนดเป็นอย่างอื่น และวรรคสองนำบทเรื่องการเลิกทรัพย์สินร่วมมาใช้ ซึ่งรวม § 753 ที่ให้เลิกทรัพย์สินร่วมด้วยการขาย และสำหรับที่ดินด้วยการขายทอด

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/estate-division/

ตลาดโดยบังคับแล้วแบ่งเงิน เมื่อแบ่งตัวทรัพย์ไม่ได้ § 2047 กำหนดว่าส่วนที่เหลือหลังชำระหนี้กองมรดกแล้วแบ่งตามสัดส่วนส่วนแบ่ง[ต่างประเทศ 1] โครงสร้างนี้ใกล้เคียงกับมาตรา 1364 และมาตรา 1736 ของไทยมาก ทั้งในลำดับหนี้ก่อนส่วนแบ่งและการขายเป็นทางสุดท้าย[82]

ญี่ปุ่น ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น (民法) มาตรา 907 ให้ทายาทร่วมแบ่งมรดกด้วยการตกลงกันได้ทุกเวลา เว้นแต่ พินัยกรรม ห้าม หรือ ทายาท ตกลง ไม่ แบ่ง และ ถ้า ตกลง กัน ไม่ได้ ทายาท แต่ละคน ร้อง ขอให้ ศาลครอบครัว (家庭裁判所) แบ่งได้ มาตรา 906 กำหนดเกณฑ์ให้พิจารณาชนิดและลักษณะของทรัพย์ อายุ อาชีพ สภาพร่างกายจิตใจ และสภาพความเป็นอยู่ของทายาทแต่ละคน รวมทั้งพฤติการณ์อื่นทั้งปวง มาตรา 909 ให้การแบ่งมีผลย้อนไปถึงเวลาเริ่มมรดก แต่ไม่กระทบสิทธิของบุคคลภายนอก และมาตรา 904 の 3 ซึ่งเพิ่มโดยการแก้ไขที่ใช้บังคับตั้งแต่ 1 เมษายน 2023 กำหนดว่า การแบ่งที่ทำหลังพ้นสิบปีนับแต่เริ่มมรดก จะไม่นำบทมาตรา 903 ถึง 904 の 2 ซึ่งว่าด้วยการคิดหักทรัพย์ที่ทายาทได้รับไปก่อนและส่วนเพิ่มของทายาทที่ช่วยสร้างหรือรักษาทรัพย์ของผู้ตาย มาใช้ เว้นแต่ทายาทยื่นคำร้องต่อศาลครอบครัวก่อนครบสิบปีหรือมีเหตุจำเป็นตามที่กำหนด[ต่างประเทศ 2] บทนี้เป็นแรงจูงใจทางกฎหมายให้ทายาทแบ่งมรดกเร็ว ซึ่งมีหน้าที่คล้ายกำหนดสิบปีในมาตรา 1754 วรรคสี่ของไทย แต่ใช้วิธีตัดประโยชน์ในการคำนวณแทนการตัดสิทธิฟ้อง[83]

ศาลสูงสุดญี่ปุ่นโดยองค์คณะใหญ่ (最高裁判所大法廷) วินิจฉัยเมื่อ 19 ธันวาคม 2016 ในคดี 平成27年(許)第11号 (民集 70 巻 8 号 2121 頁) ว่า สิทธิเรียกร้องใน เงินฝาก ประเภท ออมทรัพย์ เงินฝาก สะสม และเงินฝากประจำ ที่ทายาทรับมรดกร่วมกัน ไม่ได้แบ่งแยกโดยอัตโนมัติตามส่วนแบ่งในขณะเริ่มมรดก แต่ต้องเข้าสู่การแบ่งมรดก คำวินิจฉัยนี้กลับแนวเดิมที่ถือว่าเงินฝากแบ่งแยกตามส่วนโดยผลของกฎหมาย[ต่างประเทศ 3] เหตุผลสำคัญคือ เงินฝากเป็นทรัพย์ที่ใช้ปรับส่วนแบ่งให้สมดุลได้ง่ายที่สุด ถ้าแยกออกจากการแบ่งมรดก ศาลจะเหลือเครื่องมือน้อยลงในการแบ่งทรัพย์ที่แบ่งตัวไม่ได้ เช่น บ้าน สำหรับไทย มาตรา 1745 ให้ทายาทมีสิทธิและหน้าที่เกี่ยวกับทรัพย์มรดกร่วมกันจนกว่าจะแบ่งเสร็จ ซึ่งในทางหลักรองรับการนำเงินฝากเข้าสู่การแบ่งพร้อมทรัพย์อื่นในทำนองเดียวกัน[84]

อังกฤษ ที่ดินที่บุคคลหลายคนมีส่วนได้เสียร่วมกัน รวมทั้งที่ดินที่ได้มาจากมรดก ถือในรูปทรัสต์ที่ดิน (trust of land) ตาม Trusts of Land and Appointment of Trustees Act 1996 มาตรา 14 ให้ทรัสตีหรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์ที่อยู่ภายใต้ทรัสต์ที่ดินยื่นคำขอต่อศาล และศาลอาจมีคำสั่งเกี่ยวกับการใช้อำนาจของทรัสตี ซึ่ง รวมถึง การ ขาย หรือ ประกาศ ลักษณะ และ ขอบเขต ส่วน ได้เสีย ของ บุคคล ตามที่เห็นสมควร มาตรา 15 กำหนดสิ่งที่ศาลต้องคำนึง ได้แก่ เจตนาของผู้ก่อตั้งทรัสต์ วัตถุประสงค์ของการถือทรัพย์ สวัสดิภาพของ

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/estate-division/

ผู้เยาว์ที่อยู่อาศัยหรือคาดหมายได้ว่าจะอยู่อาศัยในที่ดินนั้นเป็นบ้าน และประโยชน์ของเจ้าหนี้มีประกันของผู้รับประโยชน์[ต่างประเทศ 4] เกณฑ์เรื่องผู้เยาว์ที่อยู่ในบ้านไม่มีในมาตรา 1364 ของไทยโดยตรง ศาลไทยใช้ดุลพินิจว่าการแบ่ง "จะเสียหายมากนัก" หรือไม่[85]

ประเด็น	ไทย	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	อังกฤษ (ที่ดิน)
สถานะก่อนแบ่ง	ทายาทมีสิทธิหน้าที่ร่วมกัน ใช้บทกรรมสิทธิ์รวม (ม.1745)	ทรัพย์สินร่วมของทายาท (§ 2032)	ทายาทร่วมถือร่วมกัน แบ่งด้วยการตกลงหรือศาลครอบครัว (ม.907)	ทรัสต์ที่ดิน (TLATA 1996)
ผู้ตัดสินเมื่อตกลงไม่ได้	ศาลยุติธรรม (ม.1364)	ศาลตามคำฟ้องของทายาท และการขายทอดตลาดโดยบังคับ (§ 2042 § 753)	ศาลครอบครัว (ม.907 วรรคสอง)	ศาลตามคำขอ (s.14) โดยคำนึงปัจจัย (s.15)
เกณฑ์ที่ศาลใช้	แบ่งตัวทรัพย์ ชดเชยเงินประมูลระหว่างทายาท ขายทอดตลาด	แบ่งตัวทรัพย์ ถ้าไม่ได้ให้ขาย	ชนิดทรัพย์ อายุ อาชีพ สภาพความเป็นอยู่ของทายาท (ม.906)	เจตนา วัตถุประสงค์ ผู้เยาว์ในบ้าน เจ้าหนี้มีประกัน
แรงกดดันด้านเวลา	อายุความ 1 ปี / 10 ปี เว้นทายาทผู้ครอบครอง (ม.1754 ม.1748)	เรียกให้แบ่งได้ทุกเวลา	ส่วนแบ่งพิเศษไม่นำมาคิดหลัง 10 ปี (ม.904 の 3)	ไม่มีอายุความเฉพาะสำหรับคำขอตาม s.14

มุมมองนิติเศรษฐศาสตร์: ทำไมที่ดินมรดกที่ไม่แบ่งจึงเสื่อมค่า

นิติเศรษฐศาสตร์อธิบายข้อพิพาทแบ่งมรดกด้วยแนวคิด "โศกนาฏกรรมของทรัพย์สินร่วมกลับด้าน" (tragedy of the anticommons) ที่ Michael Heller เสนอ เมื่อมีผู้ถือสิทธิหลายคนซึ่งแต่ละคนยับยั้งการใช้ทรัพย์ได้ ทรัพย์นั้นจะถูกใช้น้อยกว่าที่ควร[ต่างประเทศ 5] ที่ดินมรดกที่ทายาทสิบคนเป็นเจ้าของรวมตามมาตรา 1745 และขายหรือจำนองทั้งแปลงไม่ได้หากไม่ได้รับความยินยอมจากทุกคน เป็นตัวอย่างที่ตรงกับแนวคิดนี้[86]

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/estate-division/

ต้นทุนธุรกรรม (transaction costs) ตามแนวของ Ronald Coase ช่วยอธิบายว่าทำไมการตกลงแบ่งจึงยากขึ้นตามเวลา[ต่างประเทศ 6] ทุกครั้งที่ทายาทคนหนึ่งตายก่อนแบ่ง ส่วนของคนนั้นตกทอดต่อแก่ทายาทของเขา จำนวนผู้มีสิทธิจึงเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ และต้นทุนในการหาตัว เจรจา และให้ทุกคนลงชื่อ อาจสูงกว่ามูลค่าของส่วนที่แต่ละคนจะได้[87] มาตรา 1748 วรรคสองซึ่งห้ามตัดสิทธิเรียกให้แบ่งเกินคราวละสิบปี จึงมีเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์รองรับ คือ ป้องกันไม่ให้การถือร่วมกลายเป็นสภาพถาวรที่ไม่มีใครใช้ประโยชน์ได้[88]

งานวิจัยของ Thomas W. Mitchell ในสหรัฐอเมริกาแสดงอีกด้านหนึ่งของปัญหา คือ การขายทอดตลาดเพื่อแบ่ง (partition sale) ทำให้ครอบครัวที่ถือที่ดินมรดกร่วมกันหลายรุ่นสูญเสียที่ดินในราคาต่ำกว่าตลาด เพราะผู้ซื้อในการขายทอดตลาดมีน้อย และทายาทที่อยากเก็บที่ดินไม่มีเงินพอซื้อส่วนของคนอื่น[ต่างประเทศ 7] ข้อค้นพบนี้นำไปสู่ Uniform Partition of Heirs Property Act (กฎหมายแม่แบบว่าด้วยการแบ่งทรัพย์มรดกของทายาท) ซึ่งให้ศาลประเมินราคา และให้ทายาทที่ไม่ได้ขอแบ่งมีสิทธิซื้อส่วนของผู้ขอแบ่งก่อน[ต่างประเทศ 8] มาตรา 1364 วรรคสองของไทยมีเครื่องมือในทิศทางเดียวกันอยู่แล้ว คือ การชดเชยเป็นเงินและการประมูลราคากันระหว่างเจ้าของรวมก่อนขายทอดตลาด[89]

ความเห็นของสำนักงาน

ในมุมของสำนักงาน ข้อพิพาทแบ่งมรดกส่วนใหญ่ไม่ได้เกิดจากการไม่รู้กฎหมาย แต่เกิดจากการไม่มีตัวเลขที่ทุกฝ่ายยอมรับ การประเมินราคาทรัพย์โดยผู้ประเมินอิสระ การทำตารางส่วนแบ่งตามมาตรา 1625 ถึงมาตรา 1639 และการเสนอให้ทายาทที่ต้องการเก็บทรัพย์ชดเชยเงินแก่ทายาทอื่น ลดต้นทุนธุรกรรมของทุกฝ่ายได้มากกว่าการฟ้องคดีทันที

คำถามที่พบบ่อยเรื่องการแบ่งมรดก

คำถามชุดนี้รวบรวมจากคำค้นที่ผู้อ่านใช้จริงเกี่ยวกับการแบ่งมรดก คำตอบเป็นหลักทั่วไปตามมาตรา 1620 ถึงมาตรา 1754 และแนวคำพิพากษาที่อ้างไว้ในหน้านี้ ผลของแต่ละคดีขึ้นกับข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน

แบ่งมรดกพี่น้องอย่างไร ถ้าผู้ตายมีบุตร

ถ้าผู้ตายมีบุตรแม้คนเดียว พี่น้องของผู้ตายไม่มีสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรม เพราะทายาทลำดับก่อนตัดลำดับหลังตามมาตรา 1630 พี่น้องจะรับมรดกได้เมื่อผู้ตายไม่มีผู้สืบสันดานและไม่มีบิดามารดาที่ยังมีชีวิตอยู่ หรือเมื่อพินัยกรรมยกทรัพย์ให้

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/estate-division/

แบ่งมรดกไม่มีพินัยกรรม คู่สมรสได้เท่าไร

ต้องแยกสินสมรสก่อน คู่สมรสได้สินสมรสกึ่งหนึ่งในฐานะเจ้าของตามมาตรา 1625 ประกอบมาตรา 1533 แล้วจึงรับมรดกของผู้ตายอีกส่วนหนึ่งตามมาตรา 1635 ถ้ามีบุตร คู่สมรสได้ส่วนเท่ากับบุตรหนึ่งคน ถ้าไม่มีบุตรแต่มีบิดามารดาหรือพี่น้องร่วมบิดามารดา ได้กึ่งหนึ่ง ถ้ามีเพียงพี่น้องร่วมบิดาหรือมารดา ปู่ย่าตายายหรือลุงป้าน้าอา ได้สองในสาม และถ้าไม่มีทายาทอื่นเลย ได้ทั้งหมด

แบ่งมรดกที่ดินต้องทำเป็นหนังสือหรือไม่

การแบ่งด้วยการที่ทายาทต่างเข้าครอบครองเป็นส่วนสัดไม่ต้องทำเป็นหนังสือตามมาตรา 1750 วรรคหนึ่ง และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3399/2552 แต่ถ้าแบ่งโดยสัญญาแบบอื่น ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่รับผิดจึงฟ้องบังคับได้ตามมาตรา 1750 วรรคสอง และที่ดินที่มีโฉนดยังต้องจดทะเบียนโอนเพื่อให้ชื่อในโฉนดตรงกับการแบ่ง

ลงชื่อไม่รับมรดกที่สำนักงานที่ดินแล้ว ฟ้องแบ่งมรดกภายหลังได้หรือไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 15721/2558 วินิจฉัยว่าบันทึกถ้อยคำที่ยินยอมให้ทายาทคนหนึ่งรับมรดกที่ดินแต่ผู้เดียวเป็นการประนีประนอมยอมความที่บังคับได้ตามมาตรา 1750 วรรคสอง ทายาทที่ลงชื่อจึงไม่มีสิทธิฟ้องแบ่งที่ดินแปลงนั้นอีก ข้อเท็จจริงของแต่ละเอกสารต้องตรวจเป็นรายกรณี

ฟ้องแบ่งมรดกมีอายุความกี่ปี

ทายาทที่ไม่ได้ครอบครองทรัพย์มรดกต้องฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่เจ้ามรดกตายหรือนับแต่รู้หรือควรรู้ถึงความตาย และไม่เกินสิบปีนับแต่เจ้ามรดกตายตามมาตรา 1754 ทายาทที่ครอบครองทรัพย์มรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง หรือมีทายาทอื่นครอบครองแทน ฟ้องขอแบ่งได้แม้พ้นกำหนดนั้นตามมาตรา 1748 ส่วนคดีที่ฟ้องว่าผู้จัดการมรดกจัดการไม่ชอบมีอายุความห้าปีนับแต่การจัดการมรดกสิ้นสุดลงตามมาตรา 1733 วรรคสอง

ฟ้องแบ่งมรดกจากผู้จัดการมรดกได้หรือไม่

ได้ ผู้จัดการมรดกมีหน้าที่แบ่งปันมรดกเมื่อเจ้าหนี้กองมรดกได้รับชำระแล้วตามมาตรา 1736 ถ้าผู้จัดการมรดกโอนทรัพย์ให้ตนเองหรือทายาทบางคนโดยไม่แบ่งให้ทายาทอื่น ทายาทฟ้องได้ในฐานะคดีเกี่ยวกับการจัดการมรดกภายในห้าปีนับแต่การจัดการมรดกสิ้นสุดลง ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2160/2562 และ 4172/2565

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/estate-division/

ทายาทตกลงแบ่งมรดกไม่ลงตัว ศาลจะสั่งอย่างไร

ศาลใช้มาตรา 1364 ซึ่งมาตรา 1745 นำมาใช้กับมรดก ศาลอาจสั่งให้แบ่งตัวทรัพย์และชดเชยเป็นเงินถ้าส่วนไม่เท่ากัน ถ้าแบ่งไม่ได้หรือจะเสียหายมาก ศาลอาจสั่งให้ประมูลราคากันระหว่างทายาทหรือขายทอดตลาดแล้วแบ่งเงิน

แหล่งอ้างอิงกฎหมายต่างประเทศและนิติเศรษฐศาสตร์

ตัวบทต่างประเทศในหน้านี้สำนักงานเปิดอ่านจากเว็บไซต์ทางการของแต่ละประเทศเมื่อ 17 ตุลาคม 2569 คำวินิจฉัยศาลสูงสุดญี่ปุ่นอ่านจากฐานข้อมูลคำพิพากษาของศาลญี่ปุ่น และงานวิชาการอ้างตามวารสารที่ตีพิมพ์ ข้อความภาษาไทยข้างต้นเป็นการสรุปความของสำนักงาน ไม่ใช่คำแปลทางการ

1. Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) § 2032 Erbengemeinschaft, § 2042 Auseinandersetzung, § 2047 Verteilung des Überschusses และ § 753 Teilung durch Verkauf: gesetze-im-internet.de (Bundesministerium der Justiz) ตรวจถ้อยคำภาษาเยอรมันเมื่อ 17 ตุลาคม 2569

2. 民法 (明治二十九年法律第八十九号) 第九百四条の三 第九百六条 第九百七条 第九百九条 ฉบับที่ใช้บังคับปัจจุบัน: e-Gov 法令検索 (laws.e-gov.go.jp) ตรวจถ้อยคำภาษาญี่ปุ่นเมื่อ 17 ตุลาคม 2569

3. 最高裁判所大法廷 平成28年12月19日 決定 平成27年(許)第11号 遺産分割審判に対する抗告棄却決定に対する許可抗告事件 民集 70 巻 8 号 2121 頁: 裁判所 裁判例検索 (courts.go.jp) ตรวจรายละเอียดคดีและสาระของคำวินิจฉัยเมื่อ 17 ตุลาคม 2569

4. Trusts of Land and Appointment of Trustees Act 1996 (c. 47), section 14 Applications for order และ section 15 Matters relevant in determining applications: legislation.gov.uk ตรวจถ้อยคำเมื่อ 17 ตุลาคม 2569

5. Michael A. Heller, The Tragedy of the Anticommons: Property in the Transition from Marx to Markets, 111 Harvard Law Review 621 (1998)

6. Ronald H. Coase, The Problem of Social Cost, 3 Journal of Law and Economics 1 (1960)

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/estate-division/

7. Thomas W. Mitchell, From Reconstruction to Deconstruction: Undermining Black Landownership, Political Independence, and Community Through Partition Sales of Tenancies in Common, 95 Northwestern University Law Review 505 (2001)

8. Uniform Law Commission, Uniform Partition of Heirs Property Act (2010)

เชิงอรรถและแหล่งที่มา

1. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1599 บัญญัติว่า “เมื่อบุคคลใดตาย มรดกของบุคคลนั้นตกทอดแก่ทายาท ทายาทอาจเสียไปซึ่งสิทธิในมรดกได้แต่โดยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 17 ตุลาคม 2569

2. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1734 บัญญัติว่า “เจ้าหนี้กองมรดกชอบแต่จะได้รับการชำระหนี้จากทรัพย์สินในกองมรดกเท่านั้น”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 17 ตุลาคม 2569

3. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1736 บัญญัติว่า “ตราบใดที่เจ้าหนี้กองมรดก หรือผู้รับพินัยกรรมที่ปรากฏตัว ยังไม่ได้รับชำระหนี้ หรือส่วนได้ตามพินัยกรรมแล้วทุกคน ให้ถือว่าทรัพย์มรดกยังคงอยู่ในระหว่างจัดการ ในระหว่างเวลาเช่นว่านั้น ผู้จัดการมรดกชอบที่จะทำการใด ๆ ในทางจัดการตามที่จำเป็นได้ เช่นฟ้องคดีหรือแก้ฟ้องในศาลและอื่น ๆ อนึ่ง ผู้จัดการมรดกต้องทำการทุกอย่างตามที่จำเป็น เพื่อเรียกเก็บหนี้สินซึ่งค้างชำระอยู่แก่กองมรดกภายในเวลาอันเร็วที่สุดที่จะทำได้ และเมื่อเจ้าหนี้กองมรดกได้รับชำระหนี้แล้ว ผู้จัดการมรดกต้องทำการแบ่งปันมรดก”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 17 ตุลาคม 2569

4. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1620 บัญญัติว่า “ถ้าผู้ใดตายโดยไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้หรือทำพินัยกรรมไว้แต่ไม่มีผลบังคับได้ ให้ปันทรัพย์มรดกทั้งหมดแก่ทายาทโดยธรรมของผู้ตายนั้นตามกฎหมาย ถ้าผู้ใดตายโดยได้ทำพินัยกรรมไว้ แต่พินัยกรรมนั้น จำหน่าย ทรัพย์ หรือ มีผลบังคับ ได้ แต่เพียง บางส่วน แห่ง ทรัพย์มรดก ให้ ปันส่วน ที่ มิได้ จำหน่าย โดย พินัยกรรม หรือ ส่วน ที่พินัยกรรมไม่มีผลบังคับให้แก่ทายาทโดยธรรมตามกฎหมาย”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 17 ตุลาคม 2569

5. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1630 บัญญัติว่า “ตราบใดที่มีทายาทซึ่งยังมีชีวิตอยู่ หรือมีผู้รับมรดกแทนที่ยังไม่ขาดสาย แล้วแต่กรณี ในลำดับหนึ่ง ๆ ที่ระบุไว้ในมาตรา 1629 ทายาทผู้ที่อยู่ในลำดับถัดลงไปไม่มีสิทธิในทรัพย์มรดกของผู้ตายเลย แต่ความในวรรคก่อนนี้มิให้ใช้บังคับในกรณีเฉพาะที่มีผู้สืบสันดานคนใดยังมีชีวิตอยู่หรือมีผู้รับมรดกแทนที่กัน แล้วแต่กรณี และมีบิดามารดายังมีชีวิตอยู่ ในกรณีเช่นนั้นให้บิดามารดาได้ส่วนแบ่งเสมือนหนึ่งว่าเป็นทายาทชั้นบุตร”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 17 ตุลาคม 2569

6. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1633 บัญญัติว่า “ทายาทโดยธรรมในลำดับเดียวกัน ในลำดับหนึ่ง ๆ ที่ระบุไว้ในมาตรา 1629 นั้น ชอบที่จะได้รับส่วนแบ่งเท่ากัน ถ้าในลำดับหนึ่งมีทายาทโดยธรรมคนเดียว ทายาทโดยธรรมคนนั้นมีสิทธิได้รับส่วนแบ่ง ทั้งหมด”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับ รวม แก้ไข เพิ่มเติม, ฐานข้อมูล กฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 17 ตุลาคม 2569

7. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1625 บัญญัติ ว่า “ถ้า ผู้ตาย เป็น ผู้ สมรส แล้ว การ คิด ส่วนแบ่ง และ การ ปัน ทรัพย์สิน ระหว่าง ผู้ตาย กับ คู่สมรส ที่ ยัง มีชีวิต อยู่ นั้น ให้ เป็นไป ดังนี้ (1) ใน เรื่อง ส่วนแบ่ง ใน ทรัพย์สิน ระหว่าง คู่สมรส ให้ อยู่ ใน บังคับ ของ บทบัญญัติ แห่ง ประมวลกฎหมาย นี้ ว่าด้วย การหย่า โดย ยินยอม ทั้งสองฝ่าย อัน มี บทบัญญัติ เพิ่มเติม ให้ บริบูรณ์ ในมาตรา 1637

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/estate-division/

และมาตรา 1638 และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา 1513 ถึงมาตรา 1517 แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น (2) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์มรดกของผู้ตาย ให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งบรรพนี้ นอกจากมาตรา 1637 และมาตรา 1638"ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 17 ตุลาคม 2569

8. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1533 บัญญัติว่า "เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้คู่สมรสแต่ละฝ่ายได้ส่วนเท่ากัน"ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 17 ตุลาคม 2569

9. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1635 บัญญัติว่า "ลำดับและส่วนแบ่งของคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ในการรับมรดกของผู้ตายนั้น ให้เป็นไปดังต่อไปนี้ (1) ถ้ามีทายาทตามมาตรา 1629 (1) ซึ่งยังมีชีวิตอยู่หรือมีผู้รับมรดกแทนที่ แล้วแต่กรณี คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้น มีสิทธิได้ส่วนแบ่งเสมือนหนึ่งว่าตนเป็นทายาทชั้นบุตร (2) ถ้ามีทายาทตามมาตรา 1629 (3) และทายาทนั้นยังมีชีวิตอยู่หรือมีผู้รับมรดกแทนที่ หรือถ้าไม่มีทายาทตามมาตรา 1629 (1) แต่มีทายาทตามมาตรา 1629 (2) แล้วแต่กรณี คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นมีสิทธิได้รับมรดกกึ่งหนึ่ง (3) ถ้ามีทายาทตามมาตรา 1629 (4) หรือ (6) และทายาทนั้นยังมีชีวิตอยู่ หรือมีผู้รับมรดกแทนที่หรือมีทายาทตามมาตรา 1629 (5) แล้วแต่กรณี คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ มีสิทธิได้มรดกสองส่วนในสาม (4) ถ้าไม่มีทายาทดังที่ระบุไว้ในมาตรา 1629 คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นมีสิทธิได้รับมรดกทั้งหมด"ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 17 ตุลาคม 2569

10. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1750 บัญญัติว่า "การแบ่งปันทรัพย์มรดกนั้น อาจทำได้โดยทายาทต่างเข้าครอบครองทรัพย์สินเป็นส่วนสัด หรือโดยการขายทรัพย์มรดกแล้วเอาเงินที่ขายได้มาแบ่งปันกันระหว่างทายาท ถ้าการแบ่งปันมิได้เป็นไปตามวรรคก่อน แต่ได้ทำโดยสัญญา จะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่ เว้นแต่จะมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใด ลงลายมือชื่อฝ่ายที่รับผิดหรือตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ ในกรณีเช่นนี้ให้นำมาตรา 850 มาตรา 852 แห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยประนีประนอมยอมความมาใช้บังคับโดยอนุโลม"ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 17 ตุลาคม 2569

11. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1754 บัญญัติว่า "ห้ามมิให้ฟ้องคดีมรดกเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปี นับแต่เมื่อเจ้ามรดกตายหรือนับแต่เมื่อทายาทโดยธรรมได้รู้ หรือควรได้รู้ถึงความตายของเจ้ามรดก คดีฟ้องเรียกตามข้อกำหนดพินัยกรรม มิให้ฟ้องเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่เมื่อผู้รับพินัยกรรมได้รู้หรือควรได้รู้ถึงสิทธิซึ่งตนมีอยู่ตามพินัยกรรม ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 193/27 แห่งประมวลกฎหมายนี้ ถ้าสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้อันมีต่อเจ้ามรดกมีกำหนดอายุความยาวกว่าหนึ่งปี มิให้เจ้าหนี้นั้นฟ้องร้องเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่เมื่อเจ้าหนี้ได้รู้ หรือควรได้รู้ถึงความตายของเจ้ามรดก ถึงอย่างไรก็ดี สิทธิเรียกร้องตามที่ว่ามาในวรรคก่อน ๆ นั้น มิให้ฟ้องร้องเมื่อพ้นกำหนดสิบปีนับแต่เมื่อเจ้ามรดกตาย"ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 17 ตุลาคม 2569

12. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1748 บัญญัติว่า "ทายาทคนใดครอบครองทรัพย์มรดกซึ่งยังมิได้แบ่งกัน ทายาทคนนั้นมีสิทธิที่จะเรียกร้องให้แบ่งทรัพย์มรดกนั้นได้ แม้ว่าจะล่วงพ้นกำหนดอายุความตามมาตรา 1754 แล้วก็ดี สิทธิที่จะเรียกให้แบ่งทรัพย์มรดกตามวรรคก่อน จะตัดโดยนิติกรรมเกินคราวละสิบปีไม่ได้"ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 17 ตุลาคม 2569

13. คำพิพากษา ศาลฎีกาที่ 1533/2557 (ป.พ.พ. มาตรา 1748, 1754). ข้อความใน คำพิพากษา ฉบับ ย่อ: "การที่ทายาท บางคน ได้ครอบครองทรัพย์มรดกแทนทายาทอื่นแล้วแม้ครอบครองแทนนานเพียงใด หากยังไม่ได้เปลี่ยนเจตนาการยึดถือครอบครอง ยังถือว่าเป็นการครอบครองแทนอยู่นั่นเอง"ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 17 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: อ่านจากฉบับย่อและส่วนต้นของฉบับเต็มที่ระบบแสดง ผลของคดีผูกกับข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่อง

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/estate-division/

14. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1745 บัญญัติว่า “ถ้ามีทายาทหลายคน ทายาทเหล่านั้นมีสิทธิและหน้าที่เกี่ยวกับทรัพย์มรดกร่วมกันจนกว่าจะได้แบ่งมรดกกันเสร็จแล้ว และให้ใช้มาตรา 1356 ถึงมาตรา 1366 แห่งประมวลกฎหมายนี้บังคับ เพียงเท่าที่ไม่ขัดกับบทบัญญัติแห่งบรรพนี้”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 17 ตุลาคม 2569

15. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1599 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 1

16. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1600 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ กองมรดกของผู้ตายได้แก่ทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตาย ตลอดทั้งสิทธิหน้าที่และความรับผิดต่าง ๆ เว้นแต่ตามกฎหมายหรือว่าโดยสภาพแล้ว เป็นการเฉพาะตัวของผู้ตายโดยแท้”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 17 ตุลาคม 2569

17. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1734 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2

18. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1736 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 3

19. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1620 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 4

20. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1629 บัญญัติว่า “ทายาทโดยธรรมมีหกลำดับเท่านั้น และภายใต้บังคับแห่งมาตรา 1630 วรรคสอง แต่ละลำดับมีสิทธิได้รับมรดกก่อนหลังดังต่อไปนี้ คือ (1) ผู้สืบสันดาน (2) บิดามารดา (3) พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน (4) พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดาเดียวกัน (5) ปู่ ย่า ตา ยาย (6) ลุง ป้า น้า อา คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นก็เป็นทายาทโดยธรรม ภายใต้ บังคับ ของ บทบัญญัติ พิเศษ แห่งมาตรา 1635”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับ รวม แก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 17 ตุลาคม 2569

21. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1630 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 5

22. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1633 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 6

23. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1630 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 5

24. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1633 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 6

25. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2383/2529 (ป.พ.พ. มาตรา 5, 6, 1364, 1629, 1633, 1750; ป.วิ.พ. มาตรา 55). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “เมื่อปรากฏว่าข้อตกลงดังกล่าวไม่มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใดลงลายมือชื่อโจทก์เป็นสำคัญย่อมไม่ตัดสิทธิโจทก์ที่จะเรียกร้องให้แบ่งทรัพย์มรดกพิพาทคดีนี้อีกและไม่ถือว่าโจทก์ใช้สิทธิโดยไม่สุจริต”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 17 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: อ่านจากฉบับย่อและส่วนต้นของฉบับเต็มที่ระบบแสดง ผลของคดีผูกกับข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่อง

26. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1630 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 5

27. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1639 บัญญัติว่า “ถ้าบุคคลใดซึ่งจะเป็นทายาทตามมาตรา 1629 (1) (3) (4) หรือ (6) ถึงแก่ความตาย หรือถูกกำจัดมิให้รับมรดกก่อนเจ้ามรดกตาย ถ้าบุคคลนั้นมีผู้สืบสันดานก็ให้ผู้สืบสันดานรับมรดกแทนที่ ถ้าผู้สืบสันดานคนใดของบุคคลนั้นถึงแก่ความตายหรือถูกกำจัดมิให้รับมรดกเช่นเดียวกัน ก็ให้ผู้สืบสันดานของผู้สืบสันดานนั้นรับมรดกแทนที่ และให้มีการรับมรดกแทนที่กันเฉพาะส่วนแบ่งของบุคคลเป็นราย ๆ สืบต่อกันเช่นนี้ไปจนหมดสาย”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 17 ตุลาคม 2569

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/estate-division/

28. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1028/2564 (ป.พ.พ. มาตรา 1501, 1533, 1599, 1612, 1625 (1), 1629, 1630 วรรคสอง, 1635 (1), 1639, 1733 วรรคสอง, 1754). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “ที่ดินพิพาททั้งเก้าแปลงจึงต้องแบ่งเป็นมรดกของ จ. และแบ่งให้ ค. คนละส่วนเท่ากันตาม ป.พ.พ. มาตรา 1533”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 17 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: อ่านจากฉบับย่อและส่วนต้นของฉบับเต็มที่ระบบแสดง ผลของคดีผูกกับข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่อง

29. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1625 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 7

30. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1533 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 8

31. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1635 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 9

32. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1028/2564 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 28

33. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1028/2564 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 28

34. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1533 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 8

35. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1630 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 5

36. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1635 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 9

37. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1633 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 6

38. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1639 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 27

39. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1745 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 14

40. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1746 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย หรือข้อความในพินัยกรรมถ้าหากมี ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้เป็นทายาทด้วยกันมีส่วนเท่ากันในกองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 17 ตุลาคม 2569

41. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3917/2563 (ป.พ.พ. มาตรา 1364 วรรคสอง, 1382, 1646; พ.ร.บ.จัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 มาตรา 12 วรรคหนึ่ง). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “แต่หากการจดทะเบียนแบ่งแยกที่ดินแก่โจทก์ทั้งสองไม่อาจดำเนินการได้ ก็ต้องดำเนินการตามที่บัญญัติไว้ใน ป.พ.พ. มาตรา 1364 วรรคสอง”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 17 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: อ่านจากฉบับย่อและส่วนต้นของฉบับเต็มที่ระบบแสดง ผลของคดีผูกกับข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่อง

42. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3917/2563 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 41

43. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1746 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 40

44. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1635 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 9

45. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1750 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 10

46. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3399/2552 (ป.พ.พ. มาตรา 1750). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “การแบ่งปันทรัพย์มรดก นอกจากไม่มีบทกฎหมายบัญญัติให้ต้องทำเป็นหนังสือแล้ว ที่ดินพิพาทที่มีเพียงใบไต่สวน ผู้เป็นเจ้าของจึงมีเพียงสิทธิครอบครอง ดังนั้น การแบ่งปันทรัพย์มรดกจึงกระทำได้โดยการส่งมอบการครอบครองเท่านั้น”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 17 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: อ่านจากฉบับย่อและส่วนต้นของฉบับเต็มที่ระบบแสดง ผลของคดีผูกกับข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่อง

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/estate-division/

47. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3399/2552 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 46

48. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1750 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 10

49. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5712/2545 (ป.พ.พ. มาตรา 850, 1750 วรรคสอง; ป.วิ.พ. มาตรา 55). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “เมื่อโจทก์และ ส. ลงลายมือชื่อไว้จึงต้องผูกพันตามสัญญาประนีประนอมยอมความย่อมถือได้ว่าที่ดินดังกล่าวพร้อมสิ่งปลูกสร้างตามที่โจทก์ฟ้องได้แบ่งปันไปเสร็จสิ้นแล้ว” ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 17 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: อ่านจากฉบับย่อและส่วนต้นของฉบับเต็มที่ระบบแสดง ผลของคดีผูกกับข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่อง

50. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5712/2545 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 49

51. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 15721/2558 (ป.พ.พ. มาตรา 850, 852, 1612, 1613, 1750). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “ไม่ใช่การสละมรดกตาม ป.พ.พ. มาตรา 1612, 1613 เพราะการสละมรดกต้องเป็นการสละส่วนของตนโดยไม่เจาะจงว่าจะให้แก่ทายาทคนใด แต่บันทึกถ้อยคำดังกล่าวมีลักษณะเป็นการประนีประนอมยอมความมีผลบังคับได้ตามมาตรา 850, 852 และ 1750 วรรคสอง” ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 17 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: อ่านจากฉบับย่อและส่วนต้นของฉบับเต็มที่ระบบแสดง ผลของคดีผูกกับข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่อง

52. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 15721/2558 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 51

53. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2383/2529 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 25

54. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2383/2529 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 25

55. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1745 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 14

56. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1364 บัญญัติว่า “การแบ่งทรัพย์สินพึงกระทำโดยแบ่งทรัพย์สินนั้นเองระหว่างเจ้าของรวม หรือโดยขายทรัพย์สินแล้วเอาเงินที่ขายได้แบ่งกัน ถ้าเจ้าของรวมไม่ตกลงกันว่าจะแบ่งทรัพย์สินอย่างไรไซร้ เมื่อเจ้าของรวมคนหนึ่งคนใดขอ ศาลอาจสั่งให้เอาทรัพย์สินนั้นออกแบ่ง ถ้าส่วนที่แบ่งให้ไม่เท่ากันไซร้ จะสั่งให้ทดแทนกันเป็นเงินก็ได้ ถ้าการแบ่งเช่นว่านี้ไม่อาจทำได้หรือจะเสียหายมากนักก็ดี ศาลจะสั่งให้ขายโดยประมูลราคากันระหว่างเจ้าของรวมหรือขายทอดตลาดก็ได้” ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 17 ตุลาคม 2569

57. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3917/2563 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 41

58. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1736 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 3

59. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1733 บัญญัติว่า “การให้อนุมัติ การปลดเปลื้องความรับผิด หรือข้อตกลงอื่น ๆ อันเกี่ยวกับรายงานแสดงบัญชีการจัดการมรดกดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1732 นั้น จะสมบูรณ์ต่อเมื่อรายงานแสดงบัญชีนั้นได้ส่งมอบล่วงหน้าแก่ทายาทพร้อมด้วยเอกสารอันเกี่ยวกับการนั้นไม่น้อยกว่าสิบวันก่อนแล้ว คดีเกี่ยวกับการจัดการมรดกนั้น มิให้ทายาทฟ้องเกินกว่าห้าปีนับแต่การจัดการมรดกสิ้นสุดลง” ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 17 ตุลาคม 2569

60. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1754 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 11

61. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1748 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 12

62. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1733 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 59

63. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1533/2557 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 13

64. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1533/2557 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 13

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/estate-division/

65. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9992/2560 (ป.พ.พ. มาตรา 1748 วรรคหนึ่ง, 1754, 1755 (ประชุมใหญ่ครั้งที่ 15/2560)). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “การที่ทายาทคนหนึ่งครอบครองทรัพย์มรดกไว้นั้น ไม่มีกฎหมายสนับสนุนว่าเป็นการครอบครองแทนทายาทคนอื่นด้วย การที่จะเป็นการครอบครองแทนทายาทคนอื่นหรือครอบครองไว้เพื่อตนเองย่อมแล้วแต่ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในแต่ละคดี”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 17 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: คำพิพากษาตามมติที่ประชุมใหญ่ อ่านจากฉบับย่อและส่วนต้นของฉบับเต็มที่ระบบแสดง ผลของคดีผูกกับข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่อง

66. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9992/2560 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 65

67. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2160/2562 (ป.พ.พ. มาตรา 1733 วรรคสอง). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “เมื่อเจ้ามรดกไม่มีทรัพย์มรดกอื่นใดที่จะจัดการต่อไปอีก ถือว่าการจัดการมรดกเสร็จสิ้น”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 17 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: อ่านจากฉบับย่อและส่วนต้นของฉบับเต็มที่ระบบแสดง ผลของคดีผูกกับข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่อง

68. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4172/2565 (ป.พ.พ. มาตรา 1611, 1733 วรรคสอง). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “การกระทำของจำเลยที่ 1 ดังกล่าวจึงไม่มีผลผูกพันโจทก์ และถือไม่ได้ว่าการจัดการมรดกสิ้นสุดลง”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 17 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: อ่านจากฉบับย่อและส่วนต้นของฉบับเต็มที่ระบบแสดง ผลของคดีผูกกับข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่อง

69. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2160/2562 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 67

70. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1751 บัญญัติว่า “ภายหลังที่ได้แบ่งมรดกกันแล้ว ถ้าทรัพย์สินทั้งหมดหรือบางส่วน ซึ่งทายาทคนใดคนหนึ่งได้รับตามส่วนแบ่งปันนั้น หลุดมือไปจากทายาทคนนั้นเนื่องจากการรอนสิทธิ ทายาทคนอื่น ๆ จำต้องใช้ค่าทดแทน หนี้เช่นว่านั้น เป็นอันระงับเมื่อมีการตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น หรือการรอนสิทธิเป็นผลเนื่องมาจากความผิดของทายาทผู้ถูกรอนสิทธิ หรือเนื่องมาจากเหตุซึ่งเกิดขึ้นภายหลังการแบ่งปัน ทายาทคนอื่น ๆ ต้องใช้ค่าทดแทนให้แก่ทายาทผู้ถูกรอนสิทธิตามส่วนแห่งส่วนแบ่งของตน แต่ให้หักจำนวนที่เป็นส่วนเฉลี่ย ซึ่งทายาทผู้ถูกรอนสิทธิจะต้องออกกับเขาด้วยนั้นออกเสีย แต่ถ้าทายาทคนใดคนหนึ่งเป็นคนหนี้สินล้นพ้นตัว ทายาทคนอื่น ๆ ต้องรับผิดในส่วนของทายาทคนนั้นตามส่วนเฉลี่ยเช่นเดียวกัน แต่ให้หักจำนวนที่เป็นส่วนเฉลี่ยซึ่งทายาทผู้ที่จะได้รับค่าทดแทนจะต้องออกแทนทายาทผู้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวนั้นออกเสีย บทบัญญัติในวรรคก่อน ๆ มิให้ใช้บังคับแก่ผู้รับพินัยกรรมลักษณะเฉพาะ”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 17 ตุลาคม 2569

71. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1752 บัญญัติว่า “คดีฟ้องให้รับผิดเนื่องจากการรอนสิทธิตามมาตรา 1751 นั้น มิให้ฟ้องเมื่อพ้นกำหนดสามเดือนนับแต่เมื่อถูกรอนสิทธิ”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 17 ตุลาคม 2569

72. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1629 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 20

73. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1625 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 7

74. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 15721/2558 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 51

75. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2160/2562 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 67

76. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1754 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 11

77. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1748 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 12

78. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1620 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 4

79. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1733 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 59

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/estate-division/

80. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2383/2529 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 25

81. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1745 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 14

82. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1364 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 56

83. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1754 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 11

84. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1745 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 14

85. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1364 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 56

86. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1745 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 14

87. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1028/2564 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 28

88. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1748 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 12

89. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1364 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 56

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/estate-division/